

önálló kiadványként látott napvilágot a Jósa András Múzeum kiadásában két kiállításvezető katalógusom, és az Apor-kítüntetéseket bemutató könyvem, színes fotókkal, valamint megírtam a Száz magyar falu könyvesháza sorozatban megjelent, Kállósemjén monográfiához a kötet nyolc fejezetét. 1994-ben kétnapos nemzetközi falerisztikai konferenciát szerveztem munkatársaimmal Nyíregyházán (1945 óta hazánkban ez volt a harmadik nemzetközi fórum), harmincnégy résztvevővel. Tizenhárom előadás hangzott el (hazai előadóktól, illetve Svájc-ból, Ausztriából és Romániából érkezett kollégáktól). 1995-ben és 2000-ben tudományos ülést rendeztünk Ilosvay Ferenc munkásságáról, 1999-ben szintén nálunk volt Ilosvay Ferenc Tenyérnyi tisztás című kötetének a bemutatója. 1997-ben dr. Ulrich Attila kollégámmal a Numizmatika és társtudományok című III. országos konferenciát szerveztük meg (két és félnapos) nyolcvankilenc résztvevővel, harmincnégy előadással. A tíz év alatt három alkalommal adtunk kölcsön tárgyakat megyén kívüli múzeumok kiállításához. 1994-ben a Magyar Nemzeti Múzeumban voltak láthatók Kállay Miklós miniszterelnök személyes tárgyai, kiténtetése; 1997-ben a pécsi Janus Pannonius Múzeum kiállításához dr. Apor Gábor egyik kiténtetését, az 1891–1947 között adományozott Bolgár Polgári Érdemrend középkeresztjét a csillaggal adtuk kölcsön (hazánkban ez is csak nálunk található), 1999-ben pedig a Keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban rendezett „Ritkaságok, becses óságok” című országos kiállításán megyénket huszonkilenc gyönyörű rendjellel képviseltük.

Dr. Németh Péter megyei múzeumigazgató és dr. Kállay Kristóf gyűjteményalapító együttműködéséből született meg a Kállay Gyűjtemény, aminek a megyei múzeumigazgató úr megbízásából 1992-től vagyok a vezetője. Szeretném remélni, hogy az eltelt tíz év alatt munkatársaimmal sikerült megyén belül s a megye határain túl is – a lehetőségeinken belül – ismertté tenni a Gyűjteményt. Vendégkönyvünk beírásainak tanúsága szerint szép élményekkel távoznak tőlünk a látogatók.

Dr. Lakatos Sarolta

„Egy földön, egy hazában”

A megyeszékhelyen kívüli irodalomkutatás és hagyományápolás Szabolcs-Szatmár-Beregben

A Kölcsey Társaság és a Ratkó József irodalmi Társaság

A kiemelkedő alkotók hagyományának ápolásában Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az elmúlt másfél évtizedben mind nagyobb szerepet kaptak a régió nagy íróinak nevét viselő irodalmi társaságok. A Kölcsey Ferenc és Ratkó József szellemét felvállaló kulturális közösségek különösen sokat tettek az életművek kisugárzó tudatosításáért.

A *Kölcsey Társaság* országos hatókörű és jelentőségű kulturális testület, aminek szervezeti centruma a Kölcsey egykori lakóhelyéhez, Szatmárcsékéhez közeli Fehérgyarmaton van. Már az alakuló közgyűlést ebben a városban tartották 1988. szeptember 23-án. Az alapító tagok az ünnepség szónokát, Pozsgay Imre államnarrusztart választották elnökké. 1990. szeptember 8-ától a társaság elnökének Taxner-Tóth Ernő, közismert Kölcsey-kutató, irodalomtörténész egyetemi tanárt kérték föl. A működés anyagi alapfeltételeit Tisza László, az OTP vezérigazgatója alapozta meg a *Kölcsey Társaság Alapítvány*al. A társaság alelnökévé Csorba Sándort, a Nyíregyházi Főiskola tanárát, ügyvezető elnökévé László Béla, fehérgyarmati középiskolai tanárt, titkárává pedig Hamar Pétert, szintén fehérgyarmati középiskolai kollégiumi igazgatót, jegyzőjévé Szabó István köztisztviselőt választották.

A mikrorégió lehetőségeitől az országos szintekig táguló kulturális küldetés Kölcsey eszméinek jegyében kap helyet a Társaság munkájában. A nemzeti értékek tudatosításának programja működésükben egyszerre jelenik meg az Európára nyitottság távlatával és a határon túli magyarságra is figyelő tekintettel. Az országos intézményekhez, rendezvényekhez csatlakozást és ilyenek kezdeményezését a Budapesten élő, a Debreceni Egyetemen tanító elnök

biztosítja, a szabolcs-szatmár-beregi régió kapcsolódási pontjait pedig az alelnök és az elnökség megyei tagjai. A szülőhely körüli intézmények, szellemi erők és a társaság más országos szervezetekkel való együttműködését a titkár és az ügyvezető elnök koordinálja. A társaság oktatóknak, diákoknak és civil tagjainak szervezett kulturális programokkal, a Kölcsey nevéhez kapcsolódó rendezvényekkel kiemelkedő szerepet tölt be az ország irodalmi és kulturális életének Kölcsey szellemét őrző alakításában. A társaság alapszabálya fogalmazta meg a Kölcsey életmű további feltárásának és az író kultusza ápolásának feladatait. A korábban alapított Kölcsey-egyesületek haladó hagyományának folytatását, Szatmár, az ország és az egyetemes magyar kultúra lehetőségei szerinti gondozását, támogatását. (Csupán néhányat idézve föl programjaiból: a rendszeresen megszervezett *Beregi Irodalmi Napok*, a Kölcsey nevet viselő iskolák diákjainak versmondó és szónokversenye, vetélkedői, a Kölcsey nevével fémjelzett pályázatok, aktív előadói részvétel a Kölcsey ünnepeken, a Kölcseyt ábrázoló képzőművészeti alkotások avatásán, Kölcsey ereklyék gyűjtése képezte a közelmúltban tevékenységük fontosabb összetevőit.)

Ezek közül határokon átnyúló jelentőségű esemény a *Magyar Kultúra Napjának* évenkénti Szatmárcsekén történő megrendezése. A *Hymnus* születésnapjára helyezett emléknappal országos központi ünnepségét 1995-től az ehhez az időponthoz (január 22-éhez) legközelebbi vasárnapon tartja meg a társaság a szatmárcsekei református templomban, majd Kölcsey Ferenc sírjánál, a híres csónakos fejtás temetőben. Az ünnepségen a magyar kormány, a kulturális vezetés, az Oktatási Minisztérium és a külföldi magyar szervezetek, valamint a környék felsőoktatási intézményei is rendszeresen képviseltetik magukat. A *Kölcsey Társaság* elnöksége a magyar kultúra egy-egy jelesét kéri fel ünnepi szónoknak. Az előadó egyszersmind a társaság kitüntetettje is, akinek a templomi emlékezés keretei között a Melocco Miklós által készített *Kölcsey-plakettet* adományozzák. Eddig Melocco Miklós, Szokolay Sándor, Kányádi Sándor, a filmrendező Szabó István, Vásárhelyi László koreográfus, Csoóri Sándor, Kő Pál és Kallos Zoltán mondhatták el gondolataikat a rendezvényt bevezető ökumenikus istentisztelet után, a *Hymnus* közös előléklése előtt, a templom szőszékéről. (Makovecz Imre szintén megkapta a szónoklatra felkérő meghívást és a plakettet, de betegsége miatt nem vehetett részt személyesen az ünnepségen.) Plakettel tüntették ki Csikos Sándor színművészt is, aki a rendezvényen rendszeresen a *Himnusz* előadója.

A magyar és külföldi televízióktól, a különböző rádióktól figyelemmel kísért és médiában rendszeresen kiemelt jelentőséggel tudatosított rendezvény – háttérben a szatmárcsekei lakosok és Sarkadi Pál polgármester támogatásával – szellemiségével – fókuszszerűen mutatja fel a *Kölcsey Társaság* törekvéseinek értelmét: a nemzet kulturális fölemelkedésének, az alkotó és morális igénnyel telített magyarságtudat eszméjének szolgálatát. Az évente összeállított és a társaság munkáját sűrítőmynyszerűen tükröző *Társasági Értesítő*n kívül a *Kölcsey Társaság* szellemi közössége évente egy-egy – elsősorban a Kölcsey-hagyatékkal és eszmei-poétikai hagyománnyal kapcsolatban álló – könyvet is kiad. (Csorba Sándor, Borbély Szilárd, S. Varga Pál munkái, a XX. század legfontosabb Hymnus-értelmezései és a Wesselényi emlékülés anyaga jelerhettek meg így.)

A társaság a közös eszmeiség és személyek révén is kötődik az 1992-ben Fehérgyarmaton létrejött három ország szomszédos tájaira kiterjedő *Hármashatár Irodalmi Társaság*hoz. E kötetés jegyében adta ki 1994-ben Gál Éva Emese, Szatmárnémetiben élő költőnő *Vízesekek* című kötetét. (A *Hármashatár Irodalmi Társaság* első reprezentatív antológiája a kárpátaljai Gortvay Erzsébet ajánlásában, az Irodalmi Társaságok Szövetsége – felelős kiadó Varga Domokos – kiadásában *Gyóntató* címen szintén Fehérgyarmaton jelent meg 1995-ben.) A tájegységre jellemző etnográfiai témát foglal magába a legutóbbi kötetek egyik, olasz szerzőtől származó darabja, *Amedeo Boros*: Csónakutazás a halál után című, a szatmárcsekei csónak alakú fejtákról írott kultúrantropológiai és etnológiai értelmezése. A 2002-ben, a sorozat eddigi utolsó kiadványaként megjelent könyv *Kölcsey Ferenc utóéletének első évtizedeiről* címen Csorba Sándor Kölcsey-kutatásainak újabb fejezeteit foglalja össze.

2003. február 21-én a fehérgyarmati Polgármesteri Hivatalban tartotta meg a társaság esedékes tisztújító közgyűlését. Elnöki tisztségében ezen ismét Taxner-Tóth Ernő professzort, Széchenyi-díjas irodalomtörténészt erősítette meg a tagság. Újraválasztották László Béla ügyvezető elnököt és Szabó István jegyzőt is. A társaság új titkára Kasztovszky László, fehérgyarmati szakközépiskolai igazgatóhelyettes, ügyvezető elnökhelyettese Csorba Sándor lett. Imre

László és Jánosi Zoltán személyében két új alelnök került a vezetésbe, s a csaknem harminctagú elnökség is több új taggal gyarapodott, akik a leköszönő tagok helyén végzik tovább a munkát.)

Ratkó József írói és szélesebb értelemben vett kulturális hagyatékának intenzív átörökítése már szinte a halála (1989. szeptember 13.) utáni napon elkezdődött. Az országos fórumokon megjelent cikkek, emlékezések, versek mellett (többek között Ilia Mihály, Kabdebó Lóránt, Ágh István, Serfőző Simon, Buda Ferenc, Szentmihályi Szabó Péter, Nagy Gáspár szollaltak meg azonnal). A *Nyírévidék* című, Nyíregyházán kiadott városi hetilap első évfolyamának negyedik száma dokumentálja példaadóan ennek a páratlanul gyors hagyományvállalásnak és eszményfolytatásnak a kezdeteit.

A *Ratkó József Irodalmi Társaság* csaknem hajszálpontosan öt évre az író halála után Tiszadobon alakult meg, 1994. szeptember 24-én. A Társaságot az író személyiségének és szellemi kisugárzásának a szélesebb körben érzékelt hiánya hívta elsősorban életre. Bugya István, a gyermekkori barát és költőtárs közös akaratként mondta ki a gyász néma hónapjai után: „Kell, hogy mi, akik összetartozunk, megtartó szó híján szét ne szóródjunk... Töréssék meg a csend, ami Ratkó Jóska halálával ránk szakadt. Tartsa meg szándékaink és tetteink tisztaságát az Ő felejthetetlen emléke.” A társaság nyitó ülésének *Zárónyilatkozata* azt fogalmazza meg, hogy „a megalakult *Ratkó József Irodalmi Társaság* pártokon felüli szellemi közösség, amely Ratkó József irodalmi és erkölcsi hagyatékát kívánja kisugározni, és érvényre juttatni”. Tevékenységi körét *Alapszabályában* a maga kiemelt céljaihoz rendeli hozzá. Ezek a célok „a magyar kulturális élet nemzetben gondolkodó erőinek összefogása, valamint a magyar gyermek- és ifjúságvédelem kulturális és szociális támogatása”. A szervezet tevékenységi körei között kiemelten jelenik meg a Ratkó szelleméhez hű műalkotások támogatása is, továbbá a szülői gondoskodás nélkül maradt gyerekek erkölcsi és anyagi segítése s a Ratkó József Olvasótáborok szervezése.

A tiszadobi Andrassy-kastély dísztermében összegyűlt mintegy száz ember a Társaság elnökéül Sánta Ferenc író, örökös tiszteletbeli elnökéül Ratkó Józsefnét, ügyvezető elnökéül Bugya Istvánt választotta. Az elnökségben és az etikai bizottságban többek között Pozsgay Imre, Lezsák Sándor, Zombori Ottó, Serfőző Simon foglaltak helyet. A társaságot nyilatkozataikkal, leveleikkel, illetve belépésükkel a mai magyar kultúra neves formálói avatták fel. Köztük Bánffy György, Csoóri Sándor, Fodor András, Kósa Ferenc, Lázár Ervin, Nagy András László, Kiss Anna és még sokan mások. A Társaság frissen indított lapja, az *Írányjel* az alapítás dokumentumain kívül közölte Sánta Ferenc felszólalását, a költő néhány művét, valamint neki ajánlott verseket Bugya István, Dusa Lajos, G. Nagy Ilián, Fazekas István, Ószabó István, Magyar József és Serfőző Simon tollából. A közösség tevékenyen kapcsolódott be a nagykállói Ratkó-napok szervezésébe is. Országos pályázatokat hirdetett állami gondozott fiataloknak, közreműködött a költő tevékenységét megörökítő filmek elkészítésében, a tervezett olvasótáborok létrehozásában és a Ratkó József életművéhez kapcsolódó egyéb emlékezések, ünnepek formálásában is. A társaság több tagja vett részt, előadóként vagy szervezőként a költő drámakötetének megjelenése tiszteletére 2003. február 28-án Nyíregyházán a Móricz Zsigmond Megyei Könyvtárban rendezett ünnepségen, ahol a Ratkó Józsefről készült új portréfilm (a Babosi unokafivérek alkotása) is bemutatásra került.

Jelentősebb vidéki kutatók és központok

Az irodalomtörténeti vagy azzal érintkező kutatások természetesen nemcsak a megyeszékhelyen folynak, de a legkülönbözőbb irodalmi programoknak is folyamatosan helyet adott a szabolcs-szatmár-beregi vidék.

Különösen a helyi népköltészet forrásainak alapos feltárásában mutatott fel jelentős eredményeket a Penyigén élő Kormázy Margit, aki – többek között – a Szenke-patakba borult, fiatal lányokkal tele csónak valós motívumán született ballada összetevőit kutatta fel részletesen. Iránymutatásai nyomán és részvételével készült el Kéry Péter kamerájával a témát feldolgozó film. A Fehérgyarmaton élő Hamar Péter sem csak a Kölcsey Társaság titkáráként végzett (2002. december 31-ig) fontos szervezőmunkát, hanem jelentős könyvekkel járult hozzá a magyar filmesztétika tudományos munkáinak gyarapításához is, s a megyei irodalom néhány „ügyét” is tanulmányokban idézte meg (*Járt-e Vas Gereben Szabolcsban?*, *Az Óreg arcképe az emlékezet tükrörszilánkjain*). Ugyancsak Fehérgyarmaton élt évtizedeken át (1973-tól 1991-ig)

a költői és írói művekkel egyaránt jelentkező Szilvási Csaba, aki szépirói értékek mellett Móricz stílusának kutatásához járult hozzá fontos tanulmányral (*A szimbólum szerepe Móricz művészetében*, 1989). Az Erdélyből (Maroshévízről, illetve Szászrégenből) Vásárosnaményba származott Miklós Elemér a régió irodalmi emlékeiről szóló írásait több könyvben (*Bereg irodalmi hagyományai, Tisza-parti beszélgetések*, 1992, *Üzenetek félárnyékból*, 1993) adta közre.

A műfordító Antal Miklós az 1970-es években a budapesti Európa Kiadónak orosz regényfordítások sorát készítette el. Köztük Maskin, Abramov, Baklanov, Sluckis, Zsemliak műveit fordította magyarra, s munkásságával a megye legjelentősebb szépirodalmi műfordítója lett. Egy időben, az 1960-as évektől induló évtizedben valóságos irodalmi központtá emelte Vásárosnaményt. Könyvtárigazgatóként író-olvasó találkozókot, előadásokat szervezett, s e tevékenységével a város az irodalom vidéki művelésének, népszerűsítésének lényeges centrumává nőtt. Hasonló központként működött Ratkó József életében Nagykovács is. Irodalmárok sokasága volt a könyvtárigazgató költő vendége, aki előadóesteken, találkozókot át kapcsolta be a várost az irodalom teljesebb vérkeringésébe.

Részben ezt az örökséget vette át a költő halála után a Korányi Frigyes Gimnázium és a város a *Ratkó-napok* kétfévente, szavalóversenyekkel, előadásokkal, író-olvasó találkozókkal egybekötött – 1993 óta történő – megrendezésével. A program kezdeményezője maga a gimnázium tantszéke volt, „frontembert” pedig – Lipták Lajos igazgató mellett – Szabóné Cseh Ágnes magyartanár, igazgatóhelyettes és a költő özvegye, Ratkó Józsefné Hargitai Lujza. A költő társai, a *Hetek* még köztünk lévő tagjai (Ágh István, Buda Ferenc, Bella István és Serfőző Simon) állandó vendégei a rendezvénynek, ahogyan a költő barátai, s a *Hangsúlyt* szerkesztő társai, Antall István és Nagy András László is. Ők előadóként, zsűritagokként sugározzák át az irodalom értékeit a fiatalokba és az érdeklődőkbe. Szabóné Cseh Ágnes folyamatosan hirdeti meg a költő hagyatékához, a *Hetek*hez és a határon túli magyar irodalomhoz kötődő pályázatokat is (tanárkollégák számára). Az így elkészült munkák szintén ennek az alkotói körnek a mélyebb megértését segítik, s a tanulmányok értékelése és a díjazás is a Ratkó-ünnepken történik meg. A *Ratkó-napok* köréből nőtt ki a *Heteket* újra reprezentatív módon bemutató, korszerű antológia igénye is. A szintén *Hetek*-költő, Serfőző Simon kiadói munkája (Felsőmagyarország Kiadó) révén az antológia *Más ég, más föld* címmel 2001 könyvhetén látott napvilágot, és került bemutatásra Nagykovács, Nyíregyháza, Miskolc, Szolnok, Székesfehérvár városain kívül több budapesti rendezvényen, így az Írószövetség klubjában és a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

A megye kisebb településén, Fényeslitkén él és dolgozik, de korántsem csak regionális kutatásokat végez Bakajsa András. Gyűjteményes tanulmány- és cikkgyűjteményében (*Versék varázsa, harangok szólása*, 2000) a megyei kötődésű alkotók közül többek között Képes Géza, Váci Mihály, Ratkó József és Kondor Jenő munkáiról nyújt elemzéseket. Újabban Rákos Sándorról szólt meg értékelő tanulmányban (*Rákos Sándor szülőföldje, műveiben*). A vidéki tanár irodalomértelmező munkásságát Bitskei István professzor (a KLTE korábbi bölcsészdekanja) így méltatta: „Bakajsa András kötelemremekművi miniatűr esszéket tartalmaz költőkről, írókról, templomokról, szülőföldről, egyházi ünnepekről, a népi és vallásos kultúra számos jelenségéről. Mindarról, ami nemzeti kultúránk keresztény gyökereit jelenti.” A nagykovácsi Bódor Sándor, nyugdíjas középiskolai tanár is több fontos, a megyei irodalom múltját érintő tanulmányt publikált, így például Kelen Lászlóról, Sziklai Lászlóról és a Sárkány Oszkáról szóló műveket.

Az utóbbi években örvendetesen megsaporodtak az egy-egy megyénkből indult, jelentősebb íróhoz kötődő helyi kutatások és rendezvények is. Ezek közül is ki kell emelni Kótaj község értelmiségi életének, különösen Horváth Józsefnek és feleségének a gondoskodását, amivel a település Galambos Lajos szellemi örökségét ápolja, valamint Gávavencsellő művelődési szerveinek törekvését a Bessenyei Anna-hagyatékot felkutatására s az író emlékének megőrzésére.

A megyei irodalom örökségét őrző és gondozó erő az elmúlt évtizedben különösen Ratkó József hagyatékának tudatosító feldolgozásában mutatott fel számottevő teljesítményt. Nagykovács, Nyírbátor, Nyíregyháza, Tiszadob és Kisvárdai egyaránt részesei voltak az erre irányuló közös erőfeszítésnek. A Nyírbátorban élő Magyar József még 1993-ban tette közzé saját szerkesztésében és előszavával – az addig ismeretlen Ratkó-írásokat is tartalmazó – *Ratkó-breviárium* című kötetet. Ugyanabban az évben jelent meg a kisvárdai Kondor Jenő tollából a nagykovácsi könyvtár kiadásában a *Félelem és a remény költészete* című kismonográfia, az

első és mindmáig egyetlen, a teljes költői életművet értelmező kötet. Mindkét eddigi Ratkó-film 1998-ban készült el. A korábban sugárzott, *Egy úgyon, egy kenyéren* című munka Kántor István szerkesztő-rendező és Kéry Péter operatőr közös alkotása (Duna Televízió), a *Hűségese a dalnak* című portréfilm (MTV I-es csatorna, 1998. december 29.) pedig Veres István rendezése. (Ebben Koncz Gábor eleventette meg Ratkó Józsefet, Antall István, Ratkó korábbi munkatársa és barátja pedig *A költő mindent túlélt* címmel írt esszét a filmről.)

Nagyjából ugyanekkor fogott hozzá a még feldolgozatlan hagyaték átfésüléséhez a Nagykállóban élő, a megyeszékhely könyvtárában dolgozó Babosi László is. A költő leányával, Ratkó Lujzával együtt végzett munkát 2002-ben fontos eredmény koronázta. A Felsőmagyarország Kiadónál a korábbi, az 1995-ös, Márkus Béla szerkesztette *Új évszak kellene* című gyűjteményes kötet után napvilágot láthattak Ratkó József immár teljesnek mondható összes versei (*Ratkó József összes művei I. Versek*) Babosi László szerkesztésében jegyzetapparátusával, Ratkó Lujza szöveggondozásával. (Közben országos és helyi fórumokon tucatnyi tanulmány, cikk is napvilágot látott a költő műveiről, olyan elemzők kezéből, mint Görömbei András, Márkus Béla, Vasy Géza, Bíró Zoltán, Láng Gusztáv, Bényei József és mások.) Ratkó újrafelfedezésének egyik koncentrált eseménye volt a *Szabolcs-szalmár-berégi Szemle* 1996-os emlékszáma, a költő születésének hatvanadik évében. Az értékei iránti mind erősebb fiatal érdeklődést több főiskolai szakdolgozat is mutatta. (Egyik legjobb teljesítmény a Dominyák Zsuzsáé volt 1997-ben *Komplex képek Ratkó József műveiben* címmel.) 2002 karácsonyára – szintén Babosi László és Ratkó Lujza közös szerkesztői és filológiai előkészítésében – a költő drámái is kötetbe foglalva jelenhettek meg. Az életmű-sorozat második könyvét *Ratkó József összes művei II. Drámák* címmel a budapesti Kairosz Kiadó adta ki.

A megyei Ratkó-kultusz, ahogyan a régió teljesebb irodalmi élete és irodalomkutatása, hagyományápolása is, a szellemi élet szféráiban is erős és cselekvőképes földrajzi-emberi vidék arculatát rajzolja föl a magyar kultúra térképére.

János Zoltán

„Tégy!”

A honismereti akadémiák kezdeteiről

Óvatosságra intenek mindenkit, aki netán forrásmunkaként értékelné e szerény visszaemlékezést. Nem azért, mintha a múltba tekintő írás szándékoltan szépített emlékeket tartalmazna. Sokkal inkább azért, mert a történelem sosem szelíd szele szétszórta az emlékezet régebben egymás mellé illeszkedett darabjait. A hiteles sorrend visszaállításához – esetemben – már az idő és a türelem is hiányzik, de legalábbis fogytán van. Szerencsére a honismeret dolgában egy ember esendő emlékezete nem kelthet igazán zavart, hiszen a mozgalom emlékeit sok ezren őrzik. Ez a visszatekintés nem is ennek egészéről szól, csupán egyik szülöttjéről, az Országos Honismereti Akadémiáról, annak is leginkább a megszületéséről.

A honismeret történetében nem egyszerű eligazodni az időpontok és események bozótosában. Legyen elég talán ennek illusztrálására annyi, hogy egyes források szerint 1961 a „szervezett honismereti mozgalom” kezdete, ám a néprajzi és honismereti pályázatokról szólva Szabolcs-Szatmárban 1968-ban már a XVI-at jegyzi egy tanulmány, 1973-ban pedig – július 30-a és augusztus 11-e között – a Vásárosnamény melletti Gergelyugornya a VII. Országos Középszkolai Honismereti diáktábor házigazdája.

E táborozást megelőzően – 1973. július 10–14-e között – tartják meg Nyíregyházán, a Besenyei György Tanárképző Főiskolán a Honismereti Szakkörvezetők Országos Konferenciáját. Az az időszak ez, amikor – néhai dr. Farkas József megállapítása szerint – „polgárjogot nyert mozgalmunk” megyénkben, amit bizonyít az is, hogy a konferencián határozat született a Honismereti Akadémia létrehozásáról és 1974-beli nyíregyházi megrendezéséről.

A szándék – az egyre szélesebb körben szerveződő és megalakult honismereti szakkörvezetők magasabb szintű képzési lehetőségének megteremtésére – már régóta élt a Népművelési Intézet oktatási osztályán témagazdaként tevékenykedő dr. Novák József szívében, eszé-